

ТЕОРИЈСКЕ ПОСТАВКЕ САВРЕМЕНЕ КЛАСИЧНЕ АРХИТЕКТУРЕ И ЊИХОВ ОДНОС ПРЕМА ТЕОРИЈСКИМ ПРИНЦИПИМА АРХИТЕКТУРЕ РЕНЕСАНСЕ

Награђена докторска дисертација

Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

Кандидат: мр Рената Јадрешин-Милић

Ментор: проф. др Владимир Мако

Чланови менторске комисије: проф. др Љиљана Благојевић, проф. др Бранко Митровић

Добитница награде Института за архитектуру и урбанизам Србије „Милорад Мацура“ за најбољу докторску дисертацију одбрањену у школској 2012/2013. год. на Архитектонском факултету Универзитета у Београду је др Рената Јадрешин-Милић, архитекта, историчар и теоретичар архитектуре.

У својој докторској тези под насловом *Теоријске поставке савремене класичне архитектуре и њихов однос према теоријским принципима архитектуре ренесансе*, која је одбрањена у априлу 2013. год. пред комисијом у саставу: проф. др Владимир Мако, проф. др Љиљана Благојевић и проф. др Бранко Митровић, ауторка испитује савремене феномене у архитектури и даје нову интерпретацију односа теорије архитектуре са савременом архитектонском праксом. Проучавање историје и теорије архитектуре др Рената Јадрешин-Милић поставила је изван уобичајених оквира дисциплине, стварајући специфичан интерпретативан апарат који се базира на методологији различитих хуманистичких наука.

Тема дисертације

Савремена класична архитектура, као значајна проблемска целина новије историје и теорије архитектуре, и њено све веће присуство на савременој архитектонској сцени, указали су на потребу за проучавањем генезе, начина приказивања и критичком анализом идеја њених протагониста, као и за синтетичком студијом која истражује глобалне проблеме приказивања историје идеја које стоје иза класичне архитектуре. Награђена дисертација се бави теоријским поставкама савремених класичних архитеката којима они објашњавају свој рад, а затим дефинисањем односа и успостављањем континуума идеја између њих и ренесансних теоретичара архитектуре. У дисертацији се утврђују начини на које се теоријска мисао савремене класичне архитектуре манифестује у архитектонском стваралаштву и савременој теорији архитектуре, односно дефинишу се теоријски ставови њених аутора на основу којих се она сврстава у значајне теоријске облике архитектуре 21. века.

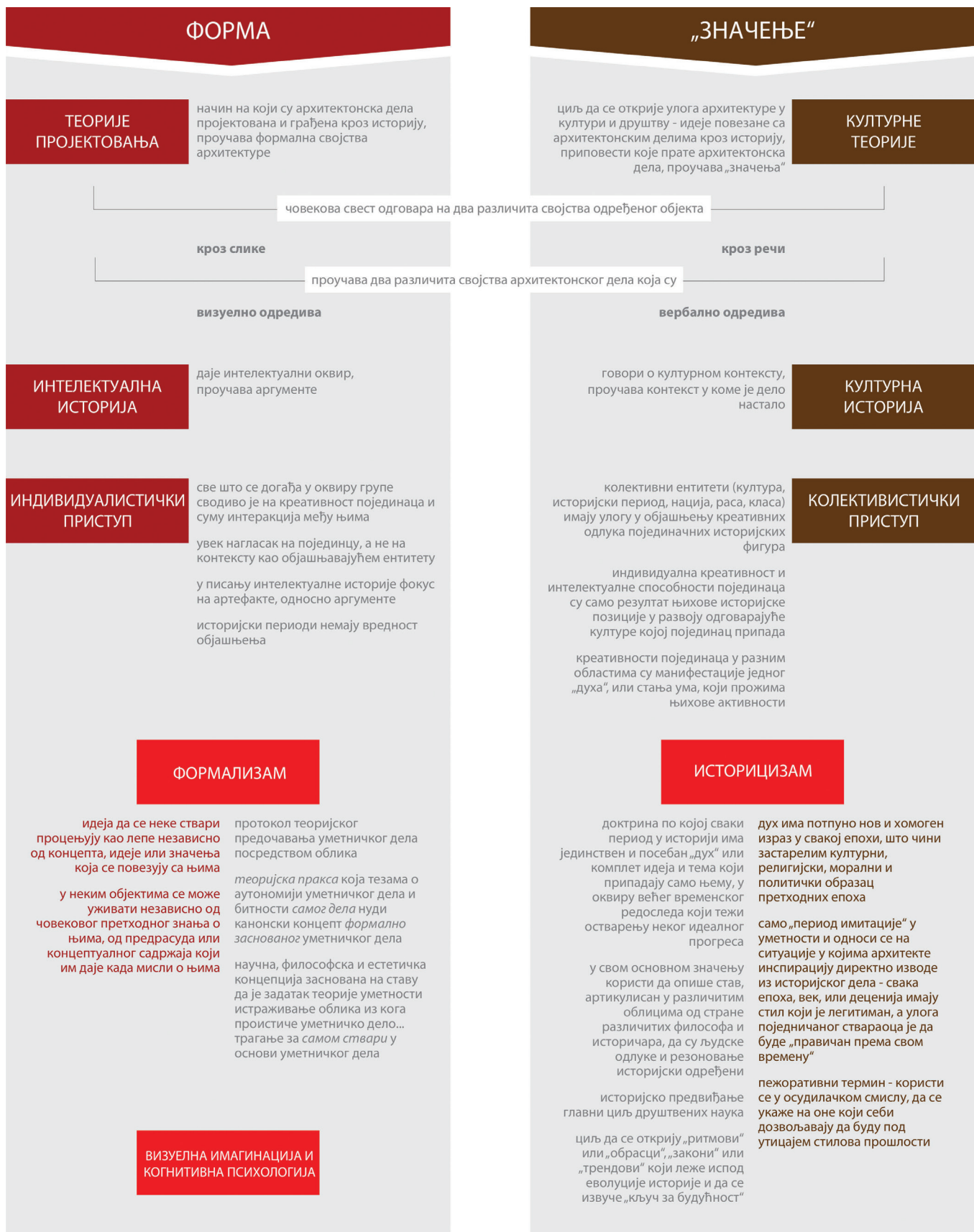
У односу на садржај појединачних поглавља, дисертацију чине два конститутивна дела: први део је концепиран као теоријска поставка проблема и разматране су теоријске основе и оквир за истраживање савремене класичне архитектуре, док је други део постављен као интерпретативно истраживање предмета рада којим се

проверавају и потврђују постављене хипотезе кроз седам програмско-тематских студија случаја из којих произилази седам кључних тематских оквира, чиме ауторка представља нову тематско-теоријску поставку у оквиру теме и даје основе читања теорије савремене класичне архитектуре и њене везе са ренесансом.

Дисертација је веома успешно показала да се теоријски ставови савремене класичне архитектуре јасно разликују и издвајају од ставова других теоретичара који истовремено делују. Са ренесансним теоретичарима они чине јединствену теоријску групу по свом *индивидуалистичком* приступу историји архитектуре и ставовима према идејама *колективизма*, *историцизма*, *„духа времена“* и *формализма* (Табела 1). *Колективизам* и *историцизам* се одбацују ставом да појединачна дела нису одређена случајним и променљивим контекстом коме појединац припада. Заступа се теорија о историји по којој се закони сваке уметности усавршавају временом, формализовањем корпуса чињеница које се виде на грађевинама из историје архитектуре, њиховим процењивањем и испитивањем и, на крају, сублимирањем и трансформацијом у апстрактне типове и општа правила за савремену употребу. Заступа се *формализам* у архитектури који поништава *„дух времена“*. Естетска својства повезана са архитектуром заснивају се на својствима дефинисаним просторним моделом грађевина и верује се у примарни допринос *форме*, а не *значења*, вредновању архитектуре, уз образложење да се у пројектантском поступку прво поставља архитектонска форма, а тек затим говори о њеној артикулацији да би изразила идеје.

Методологија рада

У овој дисертацији посебно се истиче оригиналност у методолошком приступу историји и теорији архитектуре, која се огледа у укрштању општих теоријских расправа и приступа феномену савремене класичне архитектуре, са конкретним теоријским ставовима појединих теоретичара. Др Рената Јадрешин-Милић на иновативан начин расветљава значења многих термина и користи теоријске поставке и појмове како би развила методолошки поступак којим се архитектонска проблематика анализира у односу на друштвено-хуманистичке науке, пратећи међудејство философских концепата, архитектонске теорије, естетике, психологије и историје архитектуре.

Табла 1: Приступии проучавања теорија архитектура

Из постављања конкретних теоријских ставова савремене класичне архитектуре, односно установљавања седам нових тематско-теоријских поставки у оквиру теме, које дају основу за читање теорије савремене класичне архитектуре и њене везе са ренесансом (*Форма vs. симболика и значење – заједничко деловање; Канонско правило и инвенција – синтеза, целовитост, идентификација; Усавршавање, прилагођавање, усвајање, преношење, подражавање, оживљавање, реинтерпретација форме; Материјали, конструкција, прозори, распони, кровови, симетрија, лепота – седам неспоразума и седам принципа; Имитација, тектоника, карактер, „здрав разум“ – неопходност и слобода, ред и игра, конвенција и оригиналност, нормативно и историјско; Контекстуализам, алузионизам, орнаментализам – вечно валидна начела; Инвенција, иновација, откриће – средства у оквиру универзалног*), резултира теоријски помак у овој дисертацији, који даје нову научну интерпретацију појаве савремене класичне архитектуре.

Научни допринос

Награђена дисертација представља прво обимније систематично истраживање савремене класичне архитектуре и односа савремених појава са појавама историје архитектуре у нашој средини. Због тога је комисија као најзначајнији научни допринос видела пионирски рад у неистраженој области знања у националној научној јавности и обогаћивање једног значајног поља у области данашње архитектуре, које није било обрађивано. Овај допринос је двострук: прво – када је у питању однос теоријских поставки савремене класичне архитектуре и ренесансне теорије архитектуре, иако јесте озбиљно истраживан још увек је недовољно разјашњен од стране савремених аутора који су том феномену посветили значајну пажњу, тако да се може очекивати да теза да и међународни допринос; друго – сва претходна инострана истраживања посвећена савременој класичној архитектури и њеним протагонистима бавила су се превасходно анализом њихових пројектантских остварења, а веома мало теоријским поставкама у којима ти аутори дефинишу упориште за свој практични рад. То значи да ни у страниој литератури не постоји свеобухватна, синтетичка научна студија која сагледава све аспекте теоријског рада теоретичара, што се у овој докторској тези посебно разматра и представља значајан резултат истраживања.

Дисертација својом теоријском основном и аргументованом расправом, по структури, основним запажањима и анализи, дефинише објашњења за многе појмове и даје тумачење за терминологију која се користи у савременој литератури о архитектури и архитектонској теорији, систематизује постојеће ставове и, на основу компаративног приказа различитих ставова, личности и епоха, дефинише

њихово место у савременој архитектури, чиме доприноси употпуњавању целовите слике о развојним процесима у архитектури уопште.

Ово истраживање има теоријски значај за конкретну научну област, а посебан допринос огледа се у утврђивању неистражених и нерешених проблема који се уочавају приликом преиспитивања ставова који су постали нека врста догми у савременој архитектури и који су недовољно проверени. Дисертација садржи серију оригиналних закључака о њ сложеним односима архитектуре и филозофије, као и читав низ закључака који редефинишу уобичајене историографске стереотипе везане за архитектуру и карактер појединих архитектонских поетика. Тиме дисертација доприноси употпуњавању целовите слике о развојним процесима у архитектури уопште и има пионирски карактер, будући да иницира и поставља научно истраживање међусобне прожетости архитектонске теорије и теоријских објашњења која повезују различите временске периоде, отварајући тако читав низ смерница за будућа истраживања. Осим тога, награђена дисертација др Ренате Јадрешин-Милић даје значајан допринос и теорији и историографији архитектуре, с обзиром да научно објашњава специфичности пројектантског метода значајних архитектура савремене класичне архитектуре, чији рад до сада није био анализиран са аспекта теорије архитектуре, односно дисертација даје допринос кроз успостављање јасне везе између општих теоријских полазишта и конкретних пројектантских поставки.

проф. др Владимир Мако